Pilot-project 'Vers van het Land'
Rapportage afronding voorfase

Inleiding
In deze rapportage wordt nader ingegaan op de afronding van de voorfase van het project 'Vers van het Land' van de Westelijke Land- en Tuinbouworganisatie WLTO te Haarlem, ten behoeve van welk project een verzoek tot financiering is ingediend bij de stichting Agro Keten Kennis te 's-Hertogenbosch.
De voorfase van het project 'Vers van het Land' vormt een onderdeel van het AKK-co-Innovatieprogramma 'Professionalisering van Biologische Afzetketens: Het beste van twee werelden'. Het project 'Vers van het Land' fungeert in dit kader als een pilotproject (projectcode ACB-01.001).

Doelstelling van het project
Het project 'Vers van het Land' bundelt de energie van mensen in de land- en tuinbouw die de waarde van duurzame en hoogwaardige voedselproductie verbinden met de dragende functie van de land- en tuinbouw voor de 'groene ruimte' en de bijdrage aan de versterking van de ruimtelijke kwaliteit. 'Vers van het Land' realiseert dit door een markt- en informatieplaats via internet te creëren waar biologische producten (en andere duurzaam geproduceerde producten), met gedetailleerde informatie over herkomst, productiewijze en bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit wortd geboden. 'Vers van het Land'sluit aan bij de snel groeiende vraag van consumenten naar 'gezond'voedsel, voorzien van product- en herkomstinformatie.

Achtergrond van het ontstaan van het project
Het project is opgezet vanuit met name door de agrarische natuurverenigingen in West-Nederland enige jaren geleden naar voren gebrachte behoefte aan een professionele marketing van streekeigen, ecologische en biologische producten, alsmede andere duurzaam geproduceerde producten, in combinatie met de noodzaak om te komen tot een duurzaam beheer en gebruik van het (cultuur)landschap. De waarden van de 'groene ruimte', de omgevingskwaliteiten, moeten eveneens op een professionele wijze tot waarde worden gebracht om ook langs deze weg het sociaal-ecnomisch draagvlak van het landelijk gebied te kunnen versterken.

Als geconstateerde knelpunten met betrekking tot de marketing van kwaliteitsproducten en landelijk gebied zijn vervolgens vastgesteld:
- een onvoldoende kennis van de markt
- een gebrekkige en versnipperde organisatie van het huidige verkoopnetwerk, distributie, logistiek en promotie
- een onvoldoende samenwerking en innovatieve kracht voor onderzoek, ontwikkeling en promotie
- een te geringe schaal
- het ontbreken van een samenhangend concept

Looptijd van het project
De looptijd van het project 'Vers van het Land' is vastgesteld op een periode van 2 jaar.
De verwachte aanvangsdatum was 1 april 2001 en de verwachte einddatum was vastgesteld op 1 oktober 2003.

Fasen en doorlooptijd van het project
Het project 'Vers van het Land' bestaat uit de volgende fasen:
Fase 1: Businessplan opstellen (1 april 2001 tot augustus 2001)
Fase 2: Ontwikkelen consumentensite Landzijde (april 2001 tot oktober 2001)
Fase 3: Voorbereiding pilot-project Amsterdam (juli 2001 tot februari 2002)
Fase 4: Uitvoering pilot-project Amsterdam (maart 2002 tot najaar 2002)
Fase 5: Doorstart project Amsterdam en uitbouw in andere regio's (o.a. Midden Delfland) (najaar 2002 tot najaar 2003)

Door het Ministerie van LNV is destijds besloten zelf geen directe financiële ondersteuning aan het onderhavige project beschikbaar te stellen. De WLTO is door het Ministerie van LNV vervolgens doorverwezen naar de stichting AKK. Een en ander heeft er toe geleid dat door de WLTO een projectvoorstel voor 'Vers van het Land' bij AKK is ingediend, bedoeld om een aantal specifieke zaken verder uit te ontwikkelen.
Het voorgaande traject heeft er toe geleid dat de aanvankelijke tijdsplanning van het project 'Vers van het Land' niet is gerealiseerd en derhalve bijgesteld is moeten worden.

Verder heeft ook de WLTO te maken gekregen met tussentijdse ontwikkelingen in de vorm van veranderende inzichten en opvattingen vanuit de maatschappij ten aanzien van internet als geheel, hetgeen bij potentiële participanten in dit project heeft geleid tot een wat terughoudende opstelling ten aanzien van dit soort initiatieven en projecten.

Ontwikkeling van ketenkennis
Het project 'Vers van het Land' kan worden beschouwd als een vorm van systeeminnovatie. Door de Nationale Raad voor Landbouwkundig Onderzoek (NRLO-rapport nr. 99/17) is systeeminnovatie omschreven als 'bedrijfs- en organisatieoverstijgende vernieuwingen die door uiteenlopende belanghebbenden gezamenlijk worden gerealiseerd, die de inbreng van uiteenlopende soorten van kennis en vaardigheden vergen en die de verhoudingen tussen belanghebbende partijen ingrijpend veranderen. De met het project 'Vers van het Land' beoogde nieuwe vormen van ketenkennis zijn:
- nieuwe logistieke concepten
- tracing en tracking
- nieuwe vormen van directe communicatie tussen consument en producent
- van administratieve informatie naar marktinformatie in combinatie met certificering
- nieuwe, met name eenvoudigere, verpakkingsconcepten.

Door meer directe vormen van communicatie tussen consument en producent ontstaat een beter zicht op de vraag van de consument, waardoor de producent zijn productie beter kan afstemmen op de markt, zowel wat betreft product, productiewijze als omgevingseisen.
Verder wordt beoogd te komen tot ketenverkorting en verhoging van de toegevoegde waarde van de producten (o.a. omkering van de keten met behulp van ICT), als ook meer samenwerking tussen alle schakels in de keten.

Participanten uit het bedrijfsleven
Voor de uitvoering van het project 'Vers van het Land' wordt door de WLTO samengewerkt met diverse partijen uit het bedrijfsleven, zoals:
- Rabobank Nederland
- Iquip Informatica (inmiddels bekend als Sogeti)
- Van de Geijn Partners BV
- Producten (via productieclusters/natuurverenigingen en milieucoöperaties)
- Food Center Amsterdam (verschillende ondernemers in de keten)

Participanten vanuit diverse kennisinstellingen
Vanuit de diverse kennisinstellingen wordt met betrekking tot het onderhavige project samengewerkt met:
- ATO B.V.
- Wageningen Universiteit (Marktkunde en consumentengedrag, Communicatie en Innovatieve Studies)

Evaluatie
De voorfase van het pilotproject 'Vers van het Land' zoals ingediend bij Agro Keten Kennis heeft een tweetal doelstellingen, te weten:

a. onderzoek naar de mogelijkheden van verbetering van het logistieke proces
b. onderzoek naar mogelijkheden en potenties in de markt

Ad.a:
In eerste instantie is door ATO B.V. een zogenaamde QuickScan uitgevoerd waarin is onderzocht wat er op dit onderdeel reeds aan onderzoeksmateriaal en rapporten beschikbaar was. Deze rapportage is bijgevoegd als bijlage 1.
In het kader van het onderzoek naar mogelijkheden voor verbetering van het logistieke proces is in opdracht van Novem door Pré Consultants B.V. te Amersfoort begin 2002 een energiescan gemaakt van het pré-pilotproject 'Vers van het Land' van de WLTO en is tevens een verkenning gedaan naar diverse verbeteropties. Een exemplaar van dit rapport is bijgevoegd als bijlage 2.

Verder is door een groep studenten van Lemniscaat Management School te Tiel gedurende een aantal maanden een onderzoek verricht naar weerstanden tegen het oprichten van een e-commerce organisatie op basis van het project 'Vers van het Land' ten behoeve van de agrarische ondernemers. Een en ander is uitgemond in het rapport 'Met de tractor op de electronische snelweg'. Een exemplaar hiervan is bijgevoegd als bijlage 3.
Uit deze rapportage van het bovenvermelde onderzoeksproject kwam nadrukkelijk naar voren dat naast een verdere verbetering van de opzet van het project 'Vers van het Land' er nog meer geïnvesteerd zou moeten worden in de relaties met en kennis van de markt ten behoeve van het succesvol kunnen neerzetten van een dergelijk initiatief.

Ad.b:
Met betrekking tot het nader onderzoeken van mogelijkheden en potenties van de markt voor het concept 'Vers van het Land' is in de tussentijd door de WLTO zelf verdere actie ondernomen. Een en ander heeft inmiddels geleid tot een tweetal concrete vervolgactiviteiten welke in projectvorm zijn opgezet. Het betreft hier de projecten:

- 'Distributiecentrum Streekproducten'
  Onderzocht en uitgewerkt wordt de mogelijkheid om in samenwerking met andere partijen, o.a. de provincies Noord- en Zuid-Holland en het Ziekenhuis Amstelveen, te komen tot de vorming van een distributiecentrum voor de levering van streek- en biologische producten aan verzorgingsinstellingen.

- 'Vooruit Boeren'
  Binnen het bovenvermelde initiatief wordt in het kader van de ontwikkeling van een specifieke regio binnen het werkgebied van de WLTO gewerkt aan het ontwikkelen van een nieuw integraal concept om te komen tot rechtstreekse afzet door agrarische ondernemers van streekeigen- en biologische producten.

Vervolgtraject

De WLTO is van mening dat de beide bovenvermelde projecten aangeven dat er sprake is van een concrete behoefte en vraag vanuit de markt aan dit soort innovatieve ontwikkelingen en marktconcepten.
Teneinde de specifieke en concrete marktpotenties voor dit concept en deze vernieuwende aanpak goed te kunnen neerzetten is evenwel nader onderzoek op deelgebieden noodzakelijk.
Deze zaken zouden derhalve in een op te zetten vervolgtraject aan de hand van een op te stellen nadere project- en onderzoeksdefinitie verder uitgewerkt dienen te worden, met name ten aanzien van de logistieke processen en met betrekking tot de markt. Gebleken is dat vooral aan verdieping en meer concrete informatie over de laatstgenoemde twee zaken behoefte bestaat. Voor een deel gebeurt dit reeds door middel van een aantal concrete vervolgactiviteiten.

.-.-.-.-.-.